

2020 | Μάιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΑΡΧΑΙΑ

Β' Γενικού Λυκείου
Ανθρωπιστικών Σπουδών

Σάββατο 23 Μαΐου 2020 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. α.

1. Λάθος.
2. Σωστό.
3. Σωστό.
4. Σωστό.
5. Λάθος.

A1. β.

1. *Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν.*
2. *καίτοι χρηὶ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν.*
3. *ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε.*
4. *ὥστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν.*

5. πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

B1.

Οι περισσότεροι ελεύθεροι Αθηναίοι της κλασικής περιόδου είχαν, ήδη από την εφηβική τους ηλικία, τα μαλλιά τους αρκετά κοντά, και είχαν ποικίλες ενδυμασίες. Ο Μαντίθεος και πολλοί αριστοκρατικοί νέοι της τάξεως των υπέων έτρεφαν μακριά κόμη μιμούμενοι τους Λακεδαιμονίους και ντύνονταν ομοιόμορφα. Το γεγονός αυτό όμως τους έκανε αντιπαθείς σε πολλούς δημοκρατικούς, καθώς θεωρούσαν ότι για να ακολουθούν την εξωτερική εμφάνιση των Λακεδαιμονίων ταυτίζονται και ιδεολογικά μαζί τους. Οι δημοκρατικοί αντιπαθούσαν την εμφάνιση των ολιγαρχικών, που αποτελούσε ένδειξη φιλολακωνισμού και πυροδοτούσε, όπως φαίνεται, έντονες κοινωνικές αντιδράσεις. Προφανώς, αυτό το στοιχείο το είχαν εκμεταλλευτεί κι οι κατήγοροι του Μαντίθεου για να τον καταστήσουν ένοχο.

Ο Μαντίθεος δεν αρνείται, βέβαια, τη μάλλον ιδιόρρυθμη εμφάνισή του, γιατί αυτή ήταν γεγονός. Απλώς προσπαθεί να τη δικαιολογήσει ως ακίνδυνη συνήθεια και να υποβαθμίσει το σχετικό κατηγορητήριο. Γι' αυτό προτρεπτικά υπενθυμίζει στους βουλευτές το ηθικό χρέος που έχουν (*χρή...*) να αξιολογούν τους πολίτες από τα έργα τους (*έκ τῶν τοιούτων - έκ τῶν ἔργων*) και όχι από την εμφάνισή τους (*εἴ τις κομᾶ - ἀπ' ὄψεως*), να μην επηρεάζονται συναισθηματικά από το παρουσιαστικό των ανθρώπων, αλλά να τους κρίνουν σύμφωνα με τις υποδείξεις της λογικής (*οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν - σκοπεῖν / σκοπεῖν*).

Και, για να πείσει ο Μαντίθεος τους βουλευτές σχετικά με το ορθό κριτήριο της αξιουσύνης του πολίτη, χρησιμοποιεί λόγο αιτιολογικό και αντιθετικό (*γάρ, μὲν, δέ*). Η πράξη αξιολογείται θετικά, όχι μόνο από την ωφέλειά της, αλλά και από την έκταση που αυτή έχει (*ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε*), από το κίνητρό της (= φιλοπατρία), από την ποιότητά της (= ηθική πράξη) και από το αποτέλεσμά της (= ωφέλεια).

B2.

Στο απόσπασμα αυτό του λόγου του ο Μαντίθεος, για να αποδείξει ότι δεν είναι ένοχος για το κατηγορητήριο που έχει διατυπωθεί εναντίον του, δηλώνει ότι δεν είναι σωστό οι βουλευτές να αγαπούν ή να μισούν κάποιον εξαιτίας της εξωτερικής του εμφάνισης, αλλά πρέπει να τον κρίνουν με βάση τα έργα του, καθώς άνθρωποι που μιλούν λίγο και ντύνονται ευπρεπώς έχουν προκαλέσει τεράστια δεινά, ενώ άλλοι άνθρωποι, που παραμελούν όλα τα παραπάνω, έχουν ευεργετήσει πολύ τον λαό.

Επειδή για τους Αθηναίους η φλυαρία, η δυνατή φωνή και το γρήγορο βάδισμα ήταν απόδειξη κακής ανατροφής, έπαρσης και ακαλαισθησίας, ενώ τα αντίθετα χαρακτηριστικά ήταν αρετές, ο Μαντίθεος δηλώνει ότι τα συναισθήματα (συμπαθητικά ή αντιπαθητικά) που δημιουργεί η εμφάνιση του ατόμου δεν πρέπει να καθορίζουν την αξιολόγησή του, γιατί παρασύρουν σε λανθασμένες εκτιμήσεις. Μόνο η λογική κρίνει ορθά, γιατί, ξεπερνώντας τις εντυπώσεις, στηρίζεται στα έργα.

Εξάλλου, πολλές φορές, σύμφωνα με τον Μαντίθεο, μία ευπρεπής εξωτερική εμφάνιση δεν συνοδεύεται πάντα από μία εξίσου ευπρεπή συμπεριφορά, αλλά καλύπτει ελαττώματα του χαρακτήρα και ανηθικότητα. Και είναι πολλοί αυτοί που φροντίζουν μόνο για το «φαίνεσθαι» και όχι για το «είναι». Ο αγορητής, για να στηρίξει περισσότερο τη θέση του αυτή, καταφεύγει στην καθημερινή εμπειρία: άνθρωποι που υποκρίνονταν ότι ήταν κόσμοι και, γι' αυτό μιλούσαν λίγο και ντύνονταν ευπρεπώς, κέρδισαν, βέβαια, τις εντυπώσεις, αλλά προκάλεσαν μεγάλα δεινά στην πόλη. Αντίθετα, άνθρωποι που αδιαφορούσαν για το παρουσιαστικό τους και δημιουργούσαν κάποιες αντιπάθειες υπήρξαν μεγάλοι ευεργέτες του λαού.

Το παραπάνω επιχείρημα είναι λογικό και ανήκει στα **εϊκότα** (= πιθανά, αληθοφανή) με ηθική χροιά. Η εμφάνιση εξαρτάται, βέβαια, από τις προσωπικές επιλογές του ατόμου και τίποτα δεν αποκλείει άνθρωποι ατημέλητοι να αναδειχτούν ευεργέτες της πόλης τους, ενώ άλλοι, με κόσμιο παρουσιαστικό, αλλά κακοήθεις, να προκαλέσουν απίστευτα μεγάλες συμφορές. Γι' αυτό μόνο οι πράξεις και η αγωνιστική τους διάθεση για την πόλη είναι ασφαλές κριτήριο της αξιοσύνης τους.

Η σοβαρή επιχειρηματολογία του Μαντίθεου, τα ρητορικά ήθη και τα ρητορικά πάθη που διεγείρει στις ψυχές των βουλευτών, αλλά και η μορφή της έκφρασης, όλα γίνονται μέσα πειθούς και καθιστούν τον λόγο πειστικό και αποτελεσματικό.

- B3. α) Σωστό.
β) Σωστό.
γ) Σωστό.
δ) Λάθος.
ε) Λάθος.

- B4. α) **διάκοσμος: κοσμίως**
υπόλοιπο: άπελείφθην
εργασία: είργασμένοι
ανοδικός: έξόδους
όραμα: όψεως

- B4. β) **φιλοτίμως: φιλότιμος**
σκοπεΐν: σκεπτικός
μισεΐν: μισητός
βλάπτει: βλαβερός
ώφελειΐσθε: ωφέλιμος

B5.

Ο Μαντίθεος στην απολογία του επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του, καθώς τα φαινόμενα συνήθως απατούν. Πολλοί πίσω από μια κόσμια εμφάνιση κρύβουν την κακότητα της ψυχής τους. Ενδιαφέρονται για το φαίνεσθαι και όχι για το εΐναι. Ο Μαντίθεος την παραπάνω άποψη δηλώνοντας ότι η κόμη και γενικά η εξωτερική εμφάνιση ενός βουλευτή δεν προκαλούν βλάβη σε καμία περίπτωση στην πόλη και τους πολίτες. Αντιθέτως, εκείνο που ωφελεί την πόλη είναι η συμμετοχή στα κοινά και κυρίως η υπεράσπιση της πατρίδας σε περίπτωση απειλής και πολέμου.

Παράλληλα, δηλώνει ότι δεν πρέπει ούτε να αγαπάμε ούτε να μισούμε κανέναν από την εξωτερική του εμφάνιση, αλλά να τον κρίνουμε από τις πράξεις του και την συμπεριφορά του καθώς πολλοί που λένε λίγα λόγια και ντύνονται ευπρεπώς έχουν προκαλέσει τεράστια προβλήματα στην πόλη της Αθήνας, ενώ άλλοι, που τα παραμελούν όλα αυτά, έχουν ευεργετήσει σε πολλά την πόλη. Δηλώνει ξεκάθαρα με αυτά τα παραδείγματα ότι η ουσία βρίσκεται στον αληθινό χαρακτήρα και τη συμπεριφορά των ανθρώπων κι όχι στην εμφάνιση, στο είναι κι όχι στο φαίνεσθαι.

Την ίδια άποψη εκφράζει κι ο Ευριπίδης στην Ελένη. Ο Μενέλαος έχει εξαπατηθεί από το φαίνεσθαι του ειδώλου που είχε πάει στην Τροία, για το οποίο διεξήγαγε τον Τρωικό πόλεμο και το οποίο έχει μεταφέρει μαζί του από την Τροία στην σπηλιά όπου βρίσκεται. Η εξωτερική εμφάνιση της αληθινής Ελένης τον κάνει να σαστίζει καθώς πιστεύει ότι η αληθινή Ελένη βρίσκεται στην σπηλιά (*ως είδα τη θωριά σου, σάστισα και βουβός έχω απομείνει*). Η εξωτερική ομοιότητα του δημιουργεί τεράστια σύγχυση. Κι η Ελένη αναγνωρίζει τον άνδρα της από την εξωτερική εμφάνιση, αλλά δυστυχώς εκείνος παρασυρμένος από το φαίνεσθαι του ειδώλου που κρύβει στην σπηλιά αδυνατεί να πιστέψει ότι η γυναίκα που έχει μπροστά του είναι η αληθινή του γυναίκα και για αυτό την αποστρέφεται και απομακρύνεται από αυτήν (*Αυτής μες στη σπηλιά που ήρθε απ' την Τροία*). Επιμένει, στηριζόμενος μόνο στην εικόνα ότι αυτή που έχει στη σπηλιά είναι η γυναίκα του και παρά τις παρακλήσεις και τις δηλώσεις της αληθινής Ελένης αρνείται να πιστέψει τα λόγια της Ελένης και να συνειδητοποιήσει την αλήθεια καθώς το φαίνεσθαι τον οδηγεί σε πλάνη καταδικάζοντας σε θλίψη το είναι της Ελένης (ΕΛΕ. *Κοιτώντας με για την Ελένη δε με παίρνεις; ΜΕΝ. Μοιάζετε στη θωριά, μα ολότελα όχι*).

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Ο Λυκούργος όμως, αντί καθένας να τοποθετεί ιδιαίτερα δούλους ως παιδαγωγούς, όρισε να τα επιβλέπει ένας άνδρας, από εκείνους ακριβώς από τους οποίους εκλέγονται οι πιο μεγάλες αρχές, ο οποίος, ως γνωστό, ονομάζεται και παιδονόμος. Αυτόν, λοιπόν, τον κατέστησε αρμόδιο και να συγκεντρώνει τα παιδιά, και επιβλέποντας να τα τιμωρεί αυστηρά για σωφρονισμό, αν κάποιος ενεργούσε ασυλλόγιστα. Επίσης, έδωσε σ' αυτόν μαστιγοφόρους από αυτούς που ήταν στην τάξη των εφήβων, για να τιμωρούν, κάθε φορά που υπήρχε ανάγκη. Συνεπώς, κατάφερε να συνυπάρχει εκεί ταυτόχρονα πολύς σεβασμός και μεγάλη υπακοή. Και αντί βέβαια να καθιστά μαλακά τα πόδια τους με υποδήματα όρισε να τα κάνουν ισχυρά με ανυποδησία.

Γ2.

Στο κείμενο που δίνεται προς εξέταση, ο Ξενοφώντας δηλώνει ότι οι υπόλοιποι Έλληνες που ισχυρίζονται ότι εκπαιδεύουν αποτελεσματικά τα παιδιά τους, μόλις αυτά μπορούν να κατανοούν αυτά που τους εξηγούν, διορίζουν παιδαγωγούς για να τα επιβλέπουν και τα στέλνουν στους δασκάλους να μάθουν γράμματα, μουσική και γυμναστική. Δίνουν στα παιδιά υποδήματα, ρούχα και τους εξασφαλίζουν τα απαραίτητα τρόφιμα.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, ο Λυκούργος, που εφάρμοζε ένα πολύ σκληρό εκπαιδευτικό σύστημα στους νέους της Σπάρτης, έβαζε ως υπεύθυνο για την εκπαίδευση των νέων τον παιδονόμο, ο οποίος συγκέντρωνε τα παιδιά, τα επέβλεπε και τα τιμωρούσε αυστηρά για σωφρονισμό, αν κάποιος έκανε κάτι κακό. Παράλληλα, ο παιδονόμος είχε στην υπηρεσία του και μαστιγοφόρους για να τιμωρούν αυστηρά τα παιδιά, αν υπήρχε ανάγκη. Τέλος, άφηνε ανυπόδητα τα παιδιά για να σκληραγωγούνται και να γίνονται δυνατά.

Γ3. α) Πρός δὲ τούτῳ τοῦ παιδός πόδα μὲν ὑποδήματι ἀπαλύνει, σῶμα δὲ ἱματίου μεταβολῇ διαθρύπτει· σίτων γε μὴν αὐτῷ γαστέρας μέτρα νομίζει.

Γ3. β) μαθησομένους: μαθόντας

καθίστανται: κατέστησαν/κατεστήσαντο/κατεστάθησαν

Γ3. γ) πέμπουσιν: πέμψουσιν

νομίζουσιν: νομιούσιν

συμπαρεΐναι: συμπαρέσσειν

Γ4. α) Ο λανθάνων υποθετικός λόγος του απροσπάσματος βρίσκεται στη δευτερεύουσα χρονικοῦποθετική πρόταση *ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα ξυνιῶσιν*. Ἐχει ως υπόθεση το *ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα ξυνιῶσιν*, και ως απόδοση δύο κύριες προτάσεις *εὐθύς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγούς θεράποντας ἐφιστᾶσιν*, και *εὐθύς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων μαθησομένους και γράμματα και μουσικήν και τὰ ἐν παλαιόστρα*. Η υπόθεση εισάγεται με *ἐπειδὴν* και εκφέρεται με υποτακτική (*ξυνιῶσιν*), ενώ η απόδοση εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (*ἐφιστᾶσιν* και *πέμπουσιν*). Επομένως σχηματίζεται σύνθετος λανθάνων υποθετικός λόγος που δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν μέλλον.

Γ4. β) *ὄν δὴ και παιδονόμον (οἱ παῖδες) καλοῦσιν*.

Γ4. γ) *Ὡστε πολλὴν μὲν αἰδῶ, πολλὴν δὲ πειθῶ ἐκεῖ συμπαρεΐναι*: Η πρόταση είναι κύρια απαρεμφατική καθώς πριν το *Ὡστε* υπάρχει ισχυρό σημείο στίξης (τελεία). Επιπρόσθετα είναι πρόταση επιθυμίας, καταφατική και επαυξημένη.

Γ4. δ) τῶν Ἑλλήνων: γενική διαιρετική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στο οἱ φάσκοντες

μαθησομένους: επιρρηματική τελική μετοχή, συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος *πέμπουσιν (τούς υἱείς)*, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκόπου στο ρήμα *πέμπουσιν*

παιδονόμος: κατηγορούμενο στο υποκείμενο *ὄς* μέσω του συνδετικού ρήματος

πολλήν (το πρώτο): ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο *αἰδῶ*

κρατύνειν: τελικό απαρέμφατο που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *ἔταξεν*.